

Óli Jacobsen

Saltfiskasøgan:

WILLIAM HEINESSEN EIGUR SÍTT

Á »saltfiskatúrinum« hjá Sólorku í Spania varð eisini komið inn á saltfiskasøgu hjá William Heinesen og Kjølbro

2. partur

William Heinesen hevur eisini givið sítt íkast til søguna um klippfiskavirking. Hetta var nakað hann kendi til sum sonur keypmannin og reiðaran Zacharias Heinesen.

Í bókini hjá William *Lanterna Magica*, kallast ein av stuttsøgnum:

Syndefaldet. Historien om et virkeligt godt menneske.

Her skal endurgevast tann parturin av søguni, sum snýr seg um fiskaturking.

Varmer Fanny kaldtes hun, fordi hun passede et varmeanlæg til indendørs tørring af klipfisk. Det var i tiden før de rigtige store motordrevne fisketørringsanlæg var blevet indført, og varmen kom fra en umådelig stor kulovn, anbragt i et labyrintagtigt rum, hvor den flækkede og vaskede fisk lå udbredt på tremmehylder rundt langs væggene. Fisketørringsrummet blev holdt omhyggelig rent og pillent, og indfyringen til ovnen skete udefra, fra et særligt fyrrum og tilsås af en fyrbøder. For bedre at holde på varmen var gulvet isoleret med stråmætter. Vinduer og døre var dækket med tykke presenningsportierer, og til at regulere varmen var der i loftet anbragt en stor propel, der bragtes til at rotere ved hjælp af en snoremekanisme. Anlægget, som i fugtigt vejr, når fisken ikke kunde tørres i det fri, måtte være i drift hele døgnet, passedes om dagen af den såkaldte Dag Anna og om natten af Fanny.

For at blive mindst muligt generet af den tørre varme var Fanny let påklædt, til at begynde med i en løst hængende sirtses bluse og en nederdel af gammelt tyndslidt hessian. Men da også dette antræk lejlighedsvis blev for varmt byttede hun det om med en luftig tyls natkjole, som hun kunne være helt nøgen under og som kunne knappes op og i efter behag. Det siger sig selv, at hun i den mundering, og ene som hun var, måtte være et oplagt trækplaster for mandlige kontaktsøgende, men det tjener hende til hæder, at hun i lang tid forsvarede sig hårdnakket mod alle tilnærmelser. Sorte Kristen, der til at begynde med passede fyret, fik intet ud af sit kurmageri uden en gulvkost i skægget og blev derefter hurtigt af Stærke Johan, der var etablissementets opsynsmand, udskiftet med en mere beskeden og betænksom ældre mand ved navn Elling. Der kom også en solid lās i døren, som foruden Fanny kun Johan havde nøglen til.

Kortini endaði hetta í sorgarleiki. Freistingin bleiv kortini ov stór, men tað er ein onnur søga.

Komið er at landi

Fiskurin verður landaður

Í hesum kassanum er mest høguslokkur

Kjølbro og saltfiskur

J. F. Kjølbro var okkara fremsti vinnulívsmaður í 20. øld. Tí eigur hann eisini ein munandi part av okkara saltfiskasøgu, sum eisini er lýst í bókini um Kjølbro, sum kom út í 2015. Á fyrstu ferðini hjá Sólorku í heyst var ein av fyrilestrunum um Kjølbro.

Her skal takast nakað við av saltfiskasøguni hjá Kjølbro

Byrjanin

Í 1915 bygdí Kjølbro ein skúr á 16x10 alin til støddar í tveimum hæddum undir bakk-anum norðuri á Varpinum í Klaksvík. Her og á fiskastýkkinum, sum varð lagt oman fyri skúrin, fór alt fiskaarbeiði fram tey fyrstu árin. Malargrótið, sum hann brúkti til fiskastýkkin á Varpinum, varð flutt heilt úr Borðoyarvík.

Í tíðarskeiðinum 1900-1918 vóru bara turkihús á Tvøroyri, men so við og við komu turkihús aðrastaðni eisini. Alla aðrastaðni varð fiskurin turkaður úti, men veðrið var ikki altíð til vildar.

Fyrst í 1921 varð turkihús bygt á Varpinum, niðri undir skúrinum, sum varð bygdur í 1915. Tað nýggja pakkhúsið var 20x12 alin í tveimum hæddum. Um somu tíð varð brúgvín eisini longd, og skinnarar lagdir út eftir henni, so fiskurin kundi koyrast í vognum til og frá pakkhúsinum.

Tá varð farið undir inniturking. Í tí nýggja pakkhúsinum skuldi klippfiskurin eftirturkast, eftir at hann fyrst hevði verið turkaður úti á fiskastýkkinum. Fiskurin varð hongdur upp í bond, sum hingu úr sperrunum niður á gólv. Fleiri kolovnar hitaðu rúmið. Roykrørini frá teimum gingu allan vegin heilt upp í mønuna. Tað gjørdist tí rættiliga heitt inni, og fiskurin kundi seljast sum klippfiskur. Hetta var fyrsta royndin at ídnaðargera fiskaturking í Klaksvík.

Á Kósini

Plástrotið gjørdist størri og størri, sum virkseimið øktist. Á Varpinum bar ikki til at økja um virkseimið. Skuldi nakað gerast, mátti farast norður á Kósina. Har var tó ikki so høgligt sum á Varpinum. Har var ikki so kyrt, høgur bakki fyri og næstan ongin fjøra. Lendið her, eins og tað á Varpinum, kom frá svági hansara, Jákupi bónda á Biskupsstøð.

Longu í 1922 varð fyrsta húsið bygt norðuri á Kósini, beint undir bakk-anum.

Húsið var 9x6 m, í tveimum hæddum og við lofti. Ein stutt brúgv gekk oman frá húsinum, sum stóð so niðarlaga, at tað fløddi inn í kjallaran.

Sjógvurin at vaska fiskin við kundi tískil hálast upp í ovaru hædd gjøgnum lemmar í